

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 1054 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

GLOBAL MUAMMOLAR VA ULARNING ZAMONAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI

Boliyeva Sitorabonu Husan qizi

O'zbekiston Milliy Universiteti Jizzax filiali 3-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Usmonova Vasila Botirovna

boliyevasitorabonu@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy dunyoda dolzarb hisoblangan global muammolar va ularning insoniyat taraqqiyotiga ta'siri tahlil qilinadi. Global muammolar tushunchasi, ularning asosiy belgilari hamda turli mezonlar asosida guruhlanishi ilmiy jihatdan yoritib berilgan. Shuningdek, ekologik muammolar, oziq-ovqat xavfsizligi, kambag'allik, demografik jarayonlar, energetika resurslarining cheklanganligi kabi muammolarning jahon iqtisodiyotiga ta'siri ko'rib chiqilgan. Maqolada global muammolarning paydo bo'lish sabablari, ularning o'zaro bog'liqligi hamda insoniyat kelajagiga ta'siri haqida tahliliy fikrlar keltirilgan. Shu bilan birga, global muammolarni bartaraf etishda xalqaro hamkorlik, innovatsion texnologiyalar va barqaror rivojlanish tamoyillarining ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari global muammolarni hal qilishda davlatlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Global muammolar, jahon iqtisodiyoti, ekologik muammolar, oziq-ovqat xavfsizligi, kambag'allik, demografik jarayonlar, energetika resurslari, barqaror rivojlanish, xalqaro hamkorlik, global taraqqiyot.

Zamonaviy dunyoda global muammolar insoniyat taraqqiyotining eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Global muammolar – bu butun insoniyat hayoti va kelajagiga ta'sir ko'rsatadigan, keng miqyosdagi hamkorlikni talab qiladigan murakkab muammolardir. Ular alohida bir davlat yoki hudud doirasida hal etilishi mumkin emas, balki barcha mamlakatlarning birgalikdagi harakatlarini talab etadi. Global muammolarning paydo bo'lishi insoniyat taraqqiyoti, ilmiy-texnik rivojlanish, sanoatlashuv va aholi sonining ortishi bilan chambarchas bog'liqdir.

Global muammolarning muhim xususiyatlaridan biri ularning umumjahon xarakteriga ega ekanligidir. Ya'ni, bu muammolar butun dunyo mamlakatlariga ta'sir qiladi va ular global miqyosda namoyon bo'ladi. Masalan, iqlim o'zgarishi, atrof-muhitning ifloslanishi yoki oziq-ovqat tanqisligi kabi muammolar faqat bir hududga emas, balki butun insoniyatga ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ham bunday muammolarni hal qilish uchun xalqaro tashkilotlar, davlatlar va turli institutlar o'rtasida hamkorlik zarur hisoblanadi.

Global muammolarning yana bir muhim belgisi ularning o'zaro bog'liqligidir. Masalan, ekologik muammolar iqtisodiy faoliyat bilan bevosita bog'liq bo'lsa, iqtisodiy muammolar esa ijtimoiy muammolarga ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, demografik o'sish ham ko'plab boshqa muammolarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Aholi sonining ortishi oziq-ovqatga bo'lgan talabni oshiradi, bu esa qishloq

xo'jaligi resurslaridan yanada ko'proq foydalanishni talab qiladi. Natijada ekologik muammolar kuchayishi mumkin. Global muammolarni turli mezonlar asosida guruhlarga ajratish mumkin. Ulardan biri ekologik muammolardir. Ekologik muammolar bugungi kunda eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Sanoat ishlab chiqarishining kengayishi, transport vositalarining ko'payishi va tabiiy resurslardan haddan tashqari foydalanish natijasida atrof-muhit ifloslanmoqda. Atmosferaga chiqarilayotgan zararli gazlar iqlim o'zgarishiga olib kelmoqda. Bu esa global haroratning oshishi, muzliklarning erishi va tabiiy ofatlarning ko'payishiga sabab bo'lmoqda. Iqlim o'zgarishi ham global muammolarning eng muhim turlaridan biri hisoblanadi. Olimlarning ta'kidlashicha, so'nggi yuz yillikda Yer yuzasidagi o'rtacha harorat taxminan $1,1^{\circ}\text{C}$ ga oshgan bo'lib, bu jarayon ekologik muvozanatga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda.⁹⁸ Ekologik muammolar qatoriga suv resurslarining kamayishi ham kiradi. Dunyoning ko'plab hududlarida ichimlik suvi tanqisligi kuzatilmoqda. Bu esa aholi salomatligiga, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishiga va iqtisodiy rivojlanishga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shuning uchun ham suv resurslaridan oqilona foydalanish, ekologik muvozanatni saqlash va tabiatni muhofaza qilish global miqyosda muhim vazifa hisoblanadi. Global muammolarning yana bir muhim turi oziq-ovqat muammosidir. Aholi sonining tez sur'atlarda o'sishi oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabni oshirmoqda. BMT ma'lumotlariga ko'ra, bugungi kunda taxminan 2,8 milliard kishi sog'lom ovqatlanish uchun zarur bo'lgan oziq-ovqat mahsulotlarini xarid qilish imkoniyatiga ega emas.⁹⁹ Ayrim rivojlanayotgan mamlakatlarda oziq-ovqat yetishmovchiligi va ochlik muammosi hanuzgacha dolzarb bo'lib qolmoqda. Bu esa ijtimoiy tengsizlik, kambag'allik va iqtisodiy rivojlanish darajasi bilan chambarchas bog'liqdir.

Oziq-ovqat muammosini hal qilish uchun qishloq xo'jaligida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va resurslardan samarali foydalanish zarur. Dunyo bo'yicha global muammolarni hal qilish masalalari xalqaro tashkilotlar tomonidan ham muhim deb e'tirof etilgan. Jumladan, 2024-yil ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda 295 milliondan ortiq odam jiddiy oziq-ovqat tanqisligi bilan duch kelmoqda.¹⁰⁰ Shuningdek, xalqaro tashkilotlar tomonidan turli dasturlar amalga oshirilmoqda. Bu dasturlar rivojlanayotgan mamlakatlarda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan. Demografik muammolar ham global muammolar qatoriga kiradi. Dunyo aholisining tez sur'atlarda o'sishi ko'plab iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarmoqda. Aholi sonining ortishi ish o'rinlariga bo'lgan talabni oshiradi, urbanizatsiya jarayonlarini tezlashtiradi hamda tabiiy resurslarga bosimni kuchaytiradi. Shu bilan birga, ayrim rivojlangan mamlakatlarda aholi qarish jarayoni kuzatilmoqda. Bu esa mehnat resurslarining kamayishiga va iqtisodiy faoliyatning sekinlashishiga olib kelishi mumkin.

Energetika muammosi ham global muammolar tarkibiga kiradi. Zamonaviy iqtisodiyot energiya resurslariga katta darajada bog'liqdir. Neft, gaz va ko'mir kabi

⁹⁸ "Iqlim o'zgarishi bo'yicha xalqaro hisobot", 2023 yil

⁹⁹ "Dunyoda oziq-ovqat xavfsizligi va ovqatlanish holati", 2023 yil

¹⁰⁰ "Global oziq-ovqat inqirozi to'g'risidagi hisobot", 2024 yil

an'anaviy energiya manbalari cheklangan bo'lib, ularning zaxiralari asta-sekin kamayib bormoqda. Shu sababli muqobil energiya manbalaridan foydalanish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Quyosh, shamol va gidroenergetika kabi qayta tiklanuvchi energiya manbalari kelajak energetikasining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Global muammolarni hal qilishda xalqaro hamkorlik muhim o'rin tutadi. Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi kabi xalqaro tashkilotlar ushbu muammolarni bartaraf etishga qaratilgan turli dasturlarni amalga oshirmoqda. Shuningdek, mamlakatlar o'rtasida iqtisodiy, ilmiy va texnologik hamkorlikni rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda global muammolarni hal qilishda barqaror rivojlanish tamoyillari asosiy yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Barqaror rivojlanish iqtisodiy o'sishni ta'minlash bilan birga, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy barqarorlikni saqlashni nazarda tutadi. Bu tamoyil kelajak avlodlar manfaatlarini hisobga olgan holda rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan.

Shunday qilib, global muammolar zamonaviy dunyoning eng murakkab va dolzarb masalalaridan biridir. Ularning yechimi faqatgina davlatlar o'rtasidagi hamkorlik, ilmiy-texnik taraqqiyot va samarali iqtisodiy siyosat orqali amalga oshirilishi mumkin. Global muammolarni hal qilish insoniyat kelajagi uchun muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. BMT Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO). Global oziq-ovqat inqirozi to'g'risidagi hisobot, 2024 yil. Roma, 2024.
2. Xalqaro iqlim o'zgarishi bo'yicha panel (IPCC). Iqlim o'zgarishi bo'yicha xalqaro hisobot, 2023 yil. Shveysariya, 2023.
3. Sachs, J.D. Barqaror rivojlanish davri (The Age of Sustainable Development). Kolumbiya Universiteti nashriyoti, 2015 yil.
4. Шарафуллина Р., Усманова В. Цифровая экономика: определение, преимущества, недостатки //Science technology&Digital finance. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 47.
5. Усмонова В. ХУДУДЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ //Economics and education. – 2022. – Т. 23. – №. 6. – С. 70-74.
6. Usmonova V. Xizmat ko'rsatish sohalarini raqamlashtirish va korrupsiyadan holi tizimga aylantirishning ustuvor yo'nalishlari //Economic Development and Analysis. – 2025. – Т. 3. – №. 5. – С. 222-227.
7. Abdulhamidov A., Usmonova V. SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARINI RAQAMLASHTIRISH VA ZAMONAVIY BOSHQARUV TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 487-491.
8. Bobanazarova J., Usmonova V. YASHIL IQTISODIYOT MAMLAKAT BARQAROR RIVOJLANISHNING ASOSI VA KELAJAGIMIZNI BELGILAB BERUVCHI STRATEGIK YO'NALISH //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 141-143.